С.А. "Д.А. Ценов" - Свищов
Вх.№ 93.00-43/04.11.2026

СТАНОВИЩЕ

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор" по докторска програма „Икономика и управление (Индустрия)" в Стопанска Академия „Д.А. Ценов" - Свищов

Изготвил становището: доц. д-р ДОБРИН ГАНЧЕВ ГАНЧЕВ
Технически университет – Габрово, катедра „Социални и стопански науки",
Научна специалност: „Икономика и управление(Индустрия)"
Основание за написване на становището: съгласно заповед № 1168/15.10.2026 г. на Ректора на СА „Д. А. Ценов" - Свищов

Автор на дисертационния труд:
ЛЮБОМИР ПЕТРОВ НИКОЛОВ

Тема на дисертационния труд:
„МЛАДЕЖКОТО ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО – ДЕТЕРМИНАНТИ НА УСПЕХА"

I. Общо представяне на дисертационния труд

Представеният за становище научен труд обхваща 278 страници. Състои се от увод, четири глави, заключение, справка за използваната литература, списък с използваната литература, списък на фигурите и таблиците, както и декларация за оригиналност. Библиографската справка обхваща 245 източника, от които 242 на латиница и 3 на кирилица.

Темата на дисертацията е посветена на значим от теоретична и практическа гледна точка икономически и социален проблем. Актуалността на изследването се определя от възможностите на младите хора със своята креативност да реализират потенциалните си възможности за реална и устойчива предприемаческа дейност.

В увода са формулирани предметът, обектът, основната изследователска теза, целта, задачите, методите и ограничителните условия, свързани с дисертационното изследване.

Обект на изследване е младежкото предприемачество като специфична форма на предприемаческа активност.

Предмет на изследване са детерминантите на успеха на младите предприемачи, разглеждани чрез човешкия, социалния, психологическия и

финансовия капитал, и тяхното взаимодействие.

Основната изследователска теза, която защитава докторантът е, че успехът на младите предприемачи се определя от взаимодействието между човешкия, социалния, психологическия и финансовия капитал и способността на предприемача да мобилизира и комбинира тези ресурси в конкретни предприемачески действия в условията на определена институционална и пазарна среда.

В съответствие с нея се приема, че **предприемаческият успех** е комплексен резултат, който включва финансови, пазарни, иновационни, организационни, индивидуални и устойчиви измерения.

Целта на дисертационния труд е да се идентифицират, систематизират и анализират основните детерминанти на успеха на младите предприемачи и въз основа на теоретичен и емпиричен анализ *да се разработи интегриран модел, обясняващ взаимодействието между различните компоненти.*

Постигането на целта е осъществено чрез решаването на **десет конкретни изследователски задачи**.

В съответствие с целта на изследването са приети **пет важни ограничителни условия.**

Разработеният научен труд съчетава теоретичен анализ и емпирично изследване. Използвани са подходящи методи на дескриптивната статистика и анализ на взаимовръзките между изследваните характеристики.

Първата глава е фокусирана върху предприемачеството и по специално върху младежкото предприемачество като социален феномен. Авторът прави задълбочен преглед на теориите и школите по предприемачество, формулира собствени дефиниции и изводи. Предприемачеството, основано на възможности, подпомага икономическия растеж. Докторантът характеризира съвременните тенденции в различните типове предприемачество и разработва дефиниция за младежко предприемачество. Акцентира на специфичните характеристики, проблеми и предизвикателства пред младите предприемачи.

Във втора глава докторантът представя теоретико-методологическите основи на своята научна разработка. Анализира различните проекции на предприемаческия успех. Дефинира предприемаческия успех като многомерен резултат, в който се преплитат икономически, пазарни, организационни, лични и социални резултати. Констатира развитието на по-широки концепции за предприемаческия успех, анализира еволюцията във вижданията за него и спецификата на успеха на младия предприемач, изследва обучението по предприемачество и неговото влияние върху младия предприемач.

Достига до извода, че връзката между човешкия капитал и

предприемаческия капитал е сравнително умерена и е тясно свързана с останалите форми на капитала. Прави констатацията, че социалният капитал се формира от взаимоотношенията между индивидите.

За целите на настоящото изследване въвежда термина „психологически предприемачески капитал“ като аналитична конструкция. Разглежда връзката му с останалите форми на капитала. Стига до извода, че младият предприемач често има капиталови дефицити. Изказва твърдението - идеята за „количество капитал“ отстъпва на идеята за „конфигурация на капиталите“. Прави обобщението за младежкото предприемачество – то трябва да бъде разглеждано като процес на мобилизиране и комбиниране на различни форми на капитал. Счита, че предприемаческият успех не трябва да се разглежда като крайна точка, а като част от цикъла. Представя концептуален модел на успеха на младия предприемач, който преодолява ограничението на еднофакторните подходи.

Авторът е формулирал съответните хипотези и подхипотези за всеки фактор. Представя методиката на емпиричното изследване и етапите на неговото провеждане.

Третата глава е посветена на анализа на капиталовите форми и успеха на младите предприемачи. Анализът е представен в различни „проекции“. Докторантът ни запознава с количественото анкетно проучване, проведено сред 40 млади предприемачи.

Според анкетата се утвърждава принципната постановка за обучението по предприемачество, квалификацията и натрупания опит като ключови елементи за успеха. Мнозинството от анкетираните възприемат успеха като комплексно явление. Предприемачите не игнорират външната среда, но същевременно признават ролята на собствените действия.

Резултатите от анкетата свидетелстват, че предприемачите притежават достатъчно висок образователен ценз. Това обаче е само една предпоставка за предприемаческата им активност. Профилът е хомогенен.

Данните от анкетата показват, че преходът към самостоятелен бизнес е логично и планирано следствие от професионалното развитие. Специализираните обучения се възприемат като практически ориентиран инструмент за придобиване на знания и умения, необходими за управление на бизнес. Анализът демонстрира, че човешкият капитал има положително влияние върху възприемания предприемачески успех.

Хипотезите и подхипотезите, формулирани в предходната глава, намират потвърждение.

В четвъртата глава е представен интегриран модел на детерминантите на успеха на младите предприемачи. Авторът защитава своето виждане за предприемаческия успех като един сложен многопластов резултат, надхвърлящ тесните рамки на финансовите показатели. Обосновава необходимостта от интегриран подход, основан

върху четири основни групи капитал - човешки, социален, психологически предприемачески и финансов. Важен компонент на модела е предприемаческата среда. Крайната зависима променлива в модела е *предприемаческият успех.*

Предложеният интегриран модел дава възможност да бъде преодоляно противопоставянето между индивидуалните и ресурсните обяснения на предприемаческия успех. Той се проявява в съвкупност от икономически, пазарни, иновационни, организационни, индивидуални и устойчиви резултати. „Носещите конструкции" на модела са – държавата и публичните институции, университетите и образователните институции, бизнес-организациите и предприемаческите мрежи и финансовите посредници. Практическият модел е синтезиран в шест взаимосвързани елемента. Авторът акцентира на необходимостта предприемаческото обучение да бъде *практикоориентирано*.

*Обобщаващата препоръка е п*олитиката за подкрепа на младежкото предприемачество да се трансформира от политика на предоставяне на ресурси в политика на изграждане на предприемачески капацитет. Докторантът е разработил подробна схема за подкрепа на младежкото предприемачество на всеки един етап от развитието със съответния инструментариум за прилагане.

В заключението, авторът отбелязва, че младежкото предприемачество трябва да бъде разглеждано не само като източник на нови предприятия и заетост, но и като процес на създаване на икономическа, пазарна, иновационна, организационна, индивидуална и устойчива стойност.

Езикът и стилът показват задълбочено познаване на специфичната терминология в изследваната научна област.

Представеният автореферат отразява в необходимата степен структурата и съдържанието на разработения дисертационен труд. Към дисертацията са приложени четири публикации. Три от тях са разработени самостоятелно, а една - в съавторство.

Докладът с проверката за плагиатство и представената декларация дават увереност за самостоятелните научни изследвания и постигнатите от докторанта научни резултати и не поставят под въпрос коректността на разработения труд.

Необходимо е да бъде оценена по достойнство и ролята на научния ръководител – проф. д-р Любчо Варамезов в процеса на изследователската разработка.

III. Научни и научно-приложни приноси на дисертационния труд

Разработеният дисертационен труд е изпълнил поставената цел и изследователските задачи. Докторантът е защитил декларираната теза. Могат да бъдат откроени следните по-важни научни и научно-приложни приноси:

1. Разработена е интегрирана концептуална рамка, чрез която детерминантите на успеха на младите предприемачи се систематизират в четири взаимосвързани групи. По този начин се постига една комплексност в разглеждането на предприемаческия потенциал;

2. Дефинирано е разбирането за предприемаческия успех, като то е представено в шест взаимосвързани измерения.

3. Доказана е необходимостта от интегриран подход към политиките за подкрепа на младото предприемачество чрез системно развитие на човешкия, социалния, психологическия и финансовия капитал.

4. Формулирани са практически препоръки за изграждане на интегрирана система за подкрепа на младото предприемачество.

IV. Критични бележки и въпроси по дисертационния труд

По отношение на дисертационния труд нямам критични бележки. Позволявам си да отправя следните въпроси:

1. Съществува ли политика за насърчаване на младежкото предприемачество на публичните институции в нашата страна?

2. Необходим ли е „тунелният“ поглед на Дракър на младия предприемач?

V. Обобщена оценка на дисертационния труд и заключение

В заключение смятам, че представеният за защита дисертационен труд отговаря на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилника за неговото приложение и Правилника за прилагане на Закона в СА „Д.А.Ценов".

Това ми дава основание да поставя положителна оценка и да препоръчам на почитаемите членове на научното жури да гласуваме за присъждане на образователната и научна степен „доктор” по докторска програма „Икономика и управление (индустрия)” на докторант Любомир Петров Николов.

Дата:
29.10.2026 г.
гр. Габрово

(доц. д-р Д. Ганчев)